

ÚJ ZEISS-BINOKULÁROK

Első pillantásra az új távcsövek alakja a hagyományos porro-prizmás távcsövek vonalvezetését követi, pl. a Binocemét (7x50) és a Dekaremét (10x50). Mégis teljesen új eszközökről van szó, melyek optikai teljesítménye javított, burkolata pedig szinte tökéletesen zárt.

Elsősor a könyven ívelt zárfeületek tűnnek fel az objektívnél és a prizmaház okulár felőli részénél. Igazi újításnak számítanak az objektívfogalat előtt elhelyezett gumigyűrűk. Ezek tompítólag hatnak az esetleges ütődéseknél, ami mindenekelőtt terepen, ill. a sötétben előny. Egy további jellegzetesség a középső tengelyen elhelyezett élességállító csavar. Ezáltal a távcsövet előrébb lehet megfogni és nyugodtabban, stabilabban tartani, mint egy olyan, hagyományos binokulárt, amelynek az élességállító csavarja az okulárvégződésnél van. Ez különösen a Dodecarem 12x50 B kézből történő használatánál előnyös.

A legjelentősebb módosítás az okulárok kiképzésénél található, hiszen a megfigyelés szemüveggel is lehetséges. Ez mindenekelőtt olyan felhasználóknál fontos, akiknek a látáshibáját nem teljesen, vagy egyáltalán nem lehet a fókuszálással kompenzálni. De ez jó szemű megfigyelőknél is növeli a komfortérzetet, mivel a gumi szemkagylók rugalmas kapcsolatot hoznak létre a fejfelé, és kiküszöbölik az oldalról beeső zavaró fényeket. Az utóbbi nem csak éjszaka előnyös, hanem mindenütt, ahol a távcső hosszabb, elfáradásmentes használatára van szükség.

Ellentétben a Zeiss cég eddigi binokulárjaival, feltűnik, hogy a szemkagylók lényegesen jobbak. Kifordításuk sem okoz problémát, és ezáltal lehetővé válik, hogy több megfigyelő, szemüveget hordók és a

jó szeműek, a távcsövet egyaránt használhassák. A kagylók magassága mindkét modellnél a különböző kilépő pupilla-átmérőkre lett meghatározva. Így az okulárok az általános irányzatoknak megfelelően, modern gyártási eljárásokat követve, ragasztottak, és így a legutolsó lencse csak 4 mm-rel van beljebb a visszahajtott szemkagylóknál.

A hagyományos porro-prizmás távcsövekhez képest jobb a képélesség. Ez mindenekelőtt a képszéleken, az élességromlás csökkenésében nyilvánul meg, ami főleg az amatőrcsillagászok számára teszi értékessé ezeket a műszereket.

A kontraszt és a képbrillancia jól értékelhető. A távcsövek különbözőségét más eszközökhöz képest ellenfényes megfigyeléseknél lehet jól érzékelni, ugyanis nem mutatnak zavaró tükröződések.

Az új eszközök képminősége nem csak a távoli objektumoknál tesz jó benyomásokat. A közeli tárgyaknál a képszéleken az élességromlás még kisebb, gyakorlatilag észrevehetetlen. A távcsöveket nagy fényerejükkel és szintiztaságukkal fogva nagyon jól használhatják az ornitológusok, akiknél gyakran szükaeszes, hogy a madarak tollazatának kicsiny színárnyalatait megkülönböztethessék.

Az Octarem, ellentétben a Binocemmel, optimális éjszakai távcső. Kilépő pupillája 6,25 mm átmérőjű, ami egy 40 éves ember számára még kielégítő. A maximális pupillaátmérő öregkori csökkenésének következtében a Binocem 7x50-es távcsövet egy 30 évesnél idősebb ember már csak fényességvesztéssel használhatja.

Lényeges az új binokulárok nedvességgel szembeni ellenállása is. Erős gőzlecsapódás és 1 mp-es vízbemertülés nem okoz észrevehető elváltozásokat.

"Minden távcsőnek saját ege van"
— tartja az amatőrcsillagászok mondása. Valószínűleg egyikünk sem mondana le egy jó binokulárról, még akkor sem, ha egy nagyobb műszer birtokában van. A legfontosabb érvek így szólnak:

— valódi kétszemes megfigyelés,
— más csillagászati távcsövekkel szemben kiemelekedően nagy látómező és

— függetlenség egy állandó felállítási helytől.

Éppen az utolsó pontnak van ma-napság fényszennyezett városainkban nagy jelentősége. Minden más eszköznél csodálatosabban mutatják a Tejút pompáját, ami nagy geometriai fényerejűnek és nagy látómezőjűnek köszönhető. Ugyanakkor tudományos értékű megfigyeléseket is végezhetünk e műszerekkel, mint pl. a változócsillagok megfigyelése.

Egy határmagnitúdó-becslés azt mutatja, hogy az új Octarem és Dodecarem modellekkel 11 magnitúdós csillagok is azonosíthatók. Ez az érték lehetővé teszi, hogy az új távcsövekkel a változócsillagokat 5 és 9 magnitúdó között követhessük. Különösen jelentős az, hogy a csillagok az egész látómező területén pontszerűek maradnak. Így fénybecslésük biztosabb és pontosabb lehet.

A Dodecarem 12x50 B-vel végzett holdmegfigyelések azt mutatják, hogy a műszerrel a terminátor környékén 80 km-nél kisebb kráterek is észrevehetőek. A binokulár képminősége nem marad el egy kis refraktoré mögött, így egy holdfogyatkozás-kor az egyes kráterek kontaktusait minden további nélkül rögzíthetjük. A binokulár feloldóképességének kihasználásához állványra lenne szükség.

A prizmás távcsövek üstökösök megfigyelését is lehetővé tesszik. Nem egyszer új objektumok szisztematikus kereséséhez is fényerős binokulárokat használnak. Az üstökösök látványos csóvafejlődésének tanulmányozására is kitűnően alkalmasak.

JÖRG MOSCH

(Jenaer Rundschau 85/3 — ford. Tdb)

Sarkifény látszott hazánkból!

Október 20-án az esti órákban fényes sarkifény-jelenség volt látható Magyarországon. Eddig két bejelentés érkezett, Mogyorósi Imrétől és Szalma Zsolttól. Kérjük olvasóinkat, amennyiben látták a ritka jelenséget, feltétlenül számoljanak be róla szabadszemes rovatzvezetőknak, ill. tudakozódjának környezetükben, kik látták még a sarkifényt. Ízelítőként közöljük Mogyorósi Imre (Budakeszi) leírását:

"1989.10.20-án 20:15-kor hívtott ki a fiam a térre. Az idő tiszta volt, egész nap derült volt. Észak felé tekintve a horizonttól kb. 22° magasságig az égbolt mélyvörös színű volt. Először sugárszerűen, határozott szélekkel az UMA két hátsó csillagától a Polaris felé mutatott. Fél perc múlva nyugati irányba szétterült, bíbor színbe borítva az eget. Percek múlva elhalványodott, de nem tűnt el, majd újra É felé tűnt fel a fantasztikus vörös fény. Intenzitására jellemző volt, hogy néha eltűntek benne az UMA fényes csillagai."

November 17-én este ugyancsak sarkifényt észlelt dr. Zseli József Mezőfalván, Szarka Levente és Szőlősi Attila Kecskeméten valamint Könyvő József Salgótarjánban. Egyidejűleg rendkívüli távolsági terjedési viszonyok jelentkeztek URH sávon.

Mindkét sarkifény-jelenséggel kapcsolatban várjuk a beszámolókat.

Számos panasz érkezett Olvasóinktól: a Meteor szeptemberi és októberi számát többen nem kapták meg. Kérjük Olvasóinkat, jelezzék ezt levélben vagy telefonon, hogy ismételtlen megküldhessük az elmaradt számokat. Ugyancsak jelezzék, ha nyomdahiás számot kaptak. Kérjük azonban, juttassák vissza ezeket a számokat szerkesztőségünknek, hogy a további ehhez hasonló eseteket megelőzhessük.